

MAHDOLLISUUKSIEN HEVONEN – Hevosalan kehittämisohjelma

HEVOSALA SUOMESSA

- merkityksellisempää kuin ehkä tiedätkään.

Hevosala vaikuttaa

Suomen 75 500 hevosta tarvitsevat rehuntuotantoa varten noin 125 000 hehtaaria, joka vastaa Satakunnan lähes koko viljeltyä peltopinta-alaa.

Hevonen koskettaa

Hevonen ei syrji. Päinvastoin, hevonen auttaa syrjäytymisen ehkäisyssä.

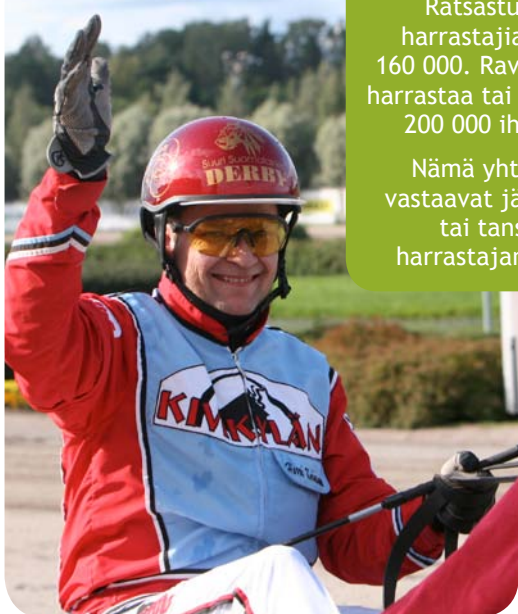
Ratsastusterapia ja sosiaalipedagoginen hevostointi auttavat fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tukemisessa eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä.

Hevosala liikuttaa

Ratsastuksen harrastajia on yli 160 000. Raviurheilua harrastaa tai seuraa yli 200 000 ihmistä.

Nämä yhteensä vastaavat jääkiekon tai tanssin harrastajamääriä.

Kuva: Irina Keinänen

Kuva: Leena Jokinen

Hevosala työllistää

Ala työllistää noin 15 000 ihmistä. Tämä vastaa puolta koko Keski-Pohjanmaan työllistävyydestä.

Hevosalan kasvaessa myös työllistävyys kasvaa. Keskimäärin kahdeksan hevosta luo yhden työpaikan.

SISÄLLYS

Hevosalan kehittämisohjelman tavoitteet 3

1. Hevostalous tänään	4
2. Kehittämisohjelman painopisteet	5
2.1 EU- ja kansalliseen lainsäädäntöön vaikuttaminen	5
2.2 Kasvatus- ja jalostustoiminta	6
2.3 Hevosten hyvinvointi	6
2.4 Hevosurheilu	7
2.5 Hevosalaa koskeva tukipolitiikka	7
2.6 Hevosalan rahoitusmahdollisuudet	8
2.7 Verotus	9
2.8 Ympäristökysymykset ja maankäyttöpolitiikka	10
2.9 Hevosyrittäjien hyvinvointi	10
2.10 Hevosalan tutkimus, koulutus ja neuvonta ...	11
Tutkimus- ja kehittämistyö	12
Koulutus	12
Neuvonta	12
2.11 Hevonen ihmisen hyvinvoinnin edistäjänä....	13
2.12 Hevosalan nuorisotyö.....	13

Liite 1. Hevosten lukumäärät Suomessa, hevosalan työllistävyys ja rahavirrat sekä ravi- ja ratsastusurheilussa toimivien määrät 14

Hevosalan hankeohjelma 2014-2020 15

3. Hevosalan hankeohjelman tavoitteet	17
3.1 Hevosalan yritystoiminta	17
3.2 Hevosten hyvinvointi	17
3.3 Hevosten omistaminen	18
3.4 Tallirakentaminen ja ympäristö	18
4. Hevosalan hanketoiminnan toteutus	20
4.1 Valtakunnallinen kehittämistoiminta	20
4.2 Alueellinen kehittämistoiminta	20

Liite 2. Hevosalan kehittämisohjelman valmistelussa mukana olleet toimijat..... 21

Hevosalan kehittämisohjelman tavoitteet

Kiinnostus hevosia ja hevosalaa kohtaan on viime vuosina kasvanut. Kiinnostuksen myötä myös lajin harrastajien määrä on lisääntynyt, ja kasvusuunta jatkuu. Kasvava hevosala tarvitsee selkeät suuntaviivat, joiden ympärille on mahdollista kehittää terveellä ja turvallisella pohjalla toimivaa elinkeino- ja harrastustoimintaa. Hevosalan kehittämisen **tavoitteena on turvata hevosten hyvinvointi ja alan yleiset toimintaedellytykset.**

Hevosalan kehittämisohjelmassa kuvataan hevostalouden toimintaympäristöä sekä hevostalouden yhä kasvavaa merkitystä yhteiskunnassa. Kehittämisohjelmassa on esitetty hevosalan keskeisimmät painopisteet, joihin hevosalan järjestöt haluavat yhteistyössä vaikuttaa. Tavoitteena on nostaa koko toimialan profiilia, jotta hevostalouden yhteiskunnallinen merkitys tunnustetaan todellisten vaikutusten ja alan laajuuden mukaisesti.

Hevosalan valtakunnallisten toimijoiden yhteistyönä valmistui vuonna 2004 Hevosalan haasteet -julkaisu, jossa ensimmäisen kerran kuvattiin hevosalan yhteisiä päämääriä. Tämä julkaisu jatkaa aikaisempaa työtä kuvaamalla hevosalan haasteita 2010-luvulla.

Hevosalan haasteet -työryhmässä ovat edustettuina alan keskeiset toimijat. Työryhmässä mukana olevat tahot on esitelty tämän julkaisun loppuosassa. Hevosalan haasteet -työryhmässä mukana olevien organisaatioiden lisäksi hevosalan kehittämiseksi työskentelevät monet muut järjestöt ja yhteisöt. Tavoitteena on, että kaikki hevosalalla vaikuttavat tahot ja sidosryhmät toimivat avoimesti hevosalan kokonaisedun mukaisesti kehittäen alan toimintaedellytyksiä.

Tässä vuonna 2012 päivitettyssä julkaisussa hevosalan kehittämisen painopisteiksi on nostettu:

- EU- ja kansalliseen lainsäädäntöön vaikuttaminen
- Hevoskasvatus ja jalostustoiminta
- Hevosten hyvinvointi
- Hevosalaa koskeva tukipolitiikka
- Hevosalan rahoitusmahdollisuudet
- Verotus
- Ympäristökysymykset ja maankäyttöpolitiikka
- Hevosyrittäjien hyvinvointi
- Hevosalan tutkimus, koulutus ja neuvonta
- Hevonen ihmisen hyvinvoinnin edistäjänä
- Hevosalan nuorisotyö

Tämän julkaisun loppuosassa on esitelty **Hevosalan hankeohjelma**. Alan kokoaman hankeohjelman tavoitteena on edistää elinvoimaista hevosalan yritystoimintaa sekä ohjata hankerahoitusta ja alan kehittämistoimenpiteitä yhdessä määriteltyjä päämääriä kohti. Kehittämisohjelmaan on kirjattu asioita, joihin ala on sitoutunut ja joita halutaan ensisijaisesti viedä eteenpäin **tulevan ohjelmakauden aikana sekä alan sisäisen että ulkopuolisen rahoituksen turvin**. Tämän ohjelman tarkoituksena on ohjata rahoitusta hevosalan kannalta tärkeisiin hankkeisiin. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole sulkea pois ohjelman ulkopuolisia hyviä ja tarkoitukseenmukaisia toimia.

Mahdollisuuksien hevonen – Hevosalan kehittämisohjelma -julkaisun ovat toimittaneet:

Maarit Hollmén, MTK

Anne Laitinen, Hippolis - Hevosalan osaamiskeskus ry

Hevosalan hankeohjelma -osion on toimittanut:

Suvi Louhelainen, HAMK Hämeen ammattikorkeakoulu

Hevosalan kehittämisohjelma -osio perustuu Maarit Hollménin, MTK ja Minna Mäenpään, Suomen Hippos ry, vuonna 2004 toimittamaan Hevosalan haasteet -julkaisuun. Hevosalan hankeohjelman pohjana on Minna Mäenpään, Suomen Hippos ry ja Minna Martin-Päivän, Hippolis ry, vuonna 2007 toimittama Hevosalan hanketoiminnan kehittämisohjelma.

Kannen kuva: Katja Ranta: Ystävyys

Taitto: Paula Numminen / Kiekuva Design 2012

1. Hevostalous tänään

Suomessa hevostalous on hyvin monipuolista, ja se pohjautuu laajaan harrastus- ja yritystoimintaan. Ammattilaisten ja harrastajien vuorovaikutus on tärkeää, sillä hevosalan yrittäjät ja muut toimijat mahdollistavat alan virkeän harrastustoiminnan.

Hevosia on Suomessa 75 500, ja määrä on kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Hevosiin liittyvä toiminta on yleisimmin ravi- tai ratsastustoimintaa. Hevosala työllistää arviolta 5 000 henkilöä kokoaikaisesti ja 10 000 henkilöä osa-aikaisesti.

Hevosalan suora ja välillinen työllisyysvaikutus on merkittävä ja voi yrittäjyyden edellytysten parantumisessa kasvaa vielä huomattavasti. Nykyisin hevosalan työvoiman rakenteen tyypillinen piirre on osa-aikaisten työntekijöiden ja yrittäjien suuri osuus verrattuna päätoimisiin. Hevostoiminnan rakenteita tutkittaessa on todettu, että noin kahdeksan hevosta työllistää yhden henkilön.

Hevostaloudella on huomattava merkitys maaseudulle ja -taloudelle ja sen kasvun seurauksena syntyy myös tuotannollista toimintaa. Yhden hevosen tarvitsema rehuala vuodessa on 1–1,5 ha, joten hevosrehun tuotantoon tarvitaan 75 000–112 500 peltotohehtaaria. Maatalouden toimintaedellytysten ja rakenteen muuttuessa sekä hevosiin liittyvä yritystoiminta että hevosrehujen tuotanto antavat maataloilille aitoja mahdollisuuksia. Hevostalous on merkittävä maatalouden sivuelinkeino, mutta myös noin 2 000 tilan päätuotantosuunta. Muiden kotieläintilojen vähentyessä hevosen merkitys maaseudun elinvoimaisuuden ja toisaalta maaseutu ympäristön säilymisessä kasvaa.

Työ ja harrastus hevosten parissa on sosiaalisesti arvokasta. Se liittyy yhteiskuntamme eri väestöryhmiä toisiinsa. Harrastus yhdistää kaikenikäisiä: nuoria ja aikuisia, vanhempia ja lapsia, miehiä ja naisia. Tasa-arvo toteutuu niin iän, sukupuolen että sosiaalisen asemankin osalta. Hevonen rikkoo raja-aitoja myös perinteisen maaseutu–kaupunki-ajattelun välillä.

Aktiivisia ravihevosharrastajia maassamme on noin 50 000. Ammattivalmentajia on 160 ja harrastajavalmentajia noin 7 000. Raviurheilu on toiseksi seuratuin urheilulaji Suomessa.

Ratsastusta harrastaa noin 160 000 suomalaista. Ratsastusyritystoimintaa harjoitetaan noin tuhannella

Kuva: Irina Keinänen

tallilla, joista arviolta puolet tarjoaa ratsastuksenopeutusta ja loput hevosten täysihoitopalveluja ja ratsastusvalmennusta. Suomen Ratsastajainliiton (SRL) hyväksymiä ratsastuskouluja ja -talleja on näistä noin 300.

Viime vuosina erilaiset palvelutoiminnot, kuten ratsastus-, täysihoito- ja elämyspalvelut, ovat lisääntyneet. Hevosta käytetään osana hyvinvointi- ja kuntoutuspalveluja, mm. ratsastusterapiassa ja sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa.

Hevospelitoiminta, jossa pelivaihto vuonna 2011 oli 247,8 miljoonaa euroa, tuo rahaa yhteiskunnan tarpeisiin korostaen työllistämisen lisäksi alan taloudellista ja yhteiskunnallista merkitystä.

Hevosala elää tiiviissä rajapintayhteistyössä monen muun toimialan kanssa. Tiedonkulun ja vuoropuhelun lisäämistä sidosryhmien, toimijoiden ja viranomaisten välille tulee lisätä sekä yhteistyötä aktivoida niin paikallisella, alueellisella kuin valtakunnallisellakin tasolla. Hevosala tarjoaa kaikessa monimuotoisuudessaan paljon mahdollisuuksia. Potentiaalia tulee hyödyntää tarjoamalla hevosiin liittyvää palvelutoimintaa. Alaa on kehitettävä niin, että hevos- taloutta on mahdollista harjoittaa eri osissa maata.

2. Kehittämisohjelman painopisteet

Kehittämisohjelmassa on nostettu esille yksitoista painopistettä, jotka on esitetty tarkemmin seuraavassa. **Painopisteitä ja tehtäviä ei ole kehittämis-**

ohjelmassa esitetty tärkeysjärjestyksessä. Tehtävien tärkeyttä määriteltäessä on toimittava kunkin ajankohdan tarpeiden ja edellytysten mukaisesti.

2.1 EU- ja kansalliseen lainsäädäntöön vaikuttaminen

Hevosalaan liittyvistä säädösvalmisteluista, niin EU:n tasolla kuin kotimaassakin, on alan toimijoiden saatava tietoa riittävän ajoissa niin, että valmistelutyöhön voidaan välittää käytännön tieto ja että asioihin pystytään vaikuttamaan. Kansallisissa ja myös kansainvälisissä asioissa yhteistyö maa- ja

metsätalousministeriön sekä myös muiden ministeriöiden kanssa on tärkeää. Tärkeinä yhteistyötahoina ovat myös europarlamentaarikot, kansanedustajat ja virkamiehet.

EU-tasolla Suomen Hippos (Hippos) vaikuttaa Euroopan raviliitto UET:n ja ratsastusurheilu kansainvälisen liittonsa FEI:n EU-ryhmän kautta. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitolla (MTK) on mahdollisuus toimia mm. COPA:n (EU:n jäsenvaltioiden tuottajajärjestöjen yhteistyöelin) hevostyöryhmän kautta. Hippolis on Suomen edustaja European Horse Network -yhteistyöverkostossa. Hevosalan lobbausta EU:ssa on kehitettävä. Tarvetta vaikuttamiseen on esimerkiksi eläinlääkinnän, rehulainsäädännön, eläinten kuljetuksien ja muuta hyvinvointia koskevan lainsäädännön sekä tukipolitiikan suhteen.

Kuva: Anne Laitinen

Vastuutoimijoina ovat kaikki alan järjestöt omilla sektoreillaan. Yhteistyö on erittäin tärkeää.

2.2 Kasvatus- ja jalostustoiminta

Koko hevosalan kehittymisen perusta on laadukkaassa kotimaisessa kasvatuksessa. Kaikissa käyttötarkoituksissa korkealaatuinen hevosaines sekä kasvattajien osaaminen ja oikeat pyrkimykset ovat ratkaisevia. Korkeatasoinen, tuloksellinen kasvatustoiminta edellyttää toimivaa jalostusohjelmaa ja siinä määriteltujen, yhteisesti hyväksyttyjen sääntöjen noudattamista. Oikeisiin tavoitteisiin ja pyrkimyksiin ohjataan neuvonnalla ja taloudellisilla kannustimilla sekä edistämällä jalostuksessa uusien tekniikoiden käyttömahdollisuuksia. Erityisesti on huolehdittava sellaisista toimenpiteistä, jotka edesauttavat korkealaatuisten tammakannan kehittymistä ja varmistavat varsojen ammattitaitoisen kouluttamisen ja valmentamisen.

Sekä ravi- että ratsastusurheilun toimintaedellytysten ja kannattavuuden on parannuttava, jotta paras hevosaines pysyy kotimaassa.

Suomenhevosen säilymisestä elinvoimaisena ja monipuolisena rotuna on huolehdittava. Lämminverisen

ravihevoscannan lisäämisessä tuonnin osuus on noin 17 % ja sen päätavoitteena on parantaa maamme ravihevosten jalostustasoa. Ratsuhevosten osalta tuonti kattaa hevoscannasta 70 % ja ponien osalta 55 %. Hevoskasvatusta Suomessa harjoitetaan edelleen suurelta osin (80–90 %) maataloilla. On huolehdittava siitä, että hevoskasvatus on tasavertainen vaihtoehto muiden maatalouden tuotantosuuntien joukossa mm. sukupolvenvaihdostilanteissa. On turvattava ammattimaisen kasvatuksen toimintaedellytykset ja kehitettävä uudenlaisia toimintatapoja kuten kasvatuksen ja hevosenomistamisen palveluketjuja tai välikasvatustalleja.

Kasvatustoiminnan kehittäminen on kaikkien keskeisten hevosalan toimijoiden vastuulla. Päätoimijoina ovat Hippos ja SRL. Maatalouteen ja maaseutuyrittämiseen liittyvä hevoskasvatustoiminta edellyttää myös MTK:n mukanaoloa kehittämissä.

2.3 Hevosten hyvinvointi

Kaiken hevosalan toiminnan perustana on hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen. Hevosharrastajan ja -yrittäjän on hallittava paljon tietoa hevosista ja hevosalasta. Kaikki hevosten ruokintaan, muuhun hoitoon ja käsittelyyn, olosuhteisiin, valmennukseen ja kilpailemiseen liittyvä vaikuttaa hevosen hyvinvointiin. On tärkeää, että jo harrastajatasolta lähtien toimitaan vastuullisesti ja ammattimaisesti. Hevosalan järjestöjen ja muiden tahojen on monimuotoisella valistuksella vaikutettava kaikkiin hevosten hyvinvointiin liittyviin asioihin. Hevosten tuontiin liittyvät mahdolliset epäkohdat eläintautien leviämisen kannalta on selvitettävä ja samalla minimoitava ns. halpatuontiongelma.

Merkittäviä asioita hevosen hyvinvoinnin kannalta ovat sen loppuvaiheisiin liittyvät ratkaisut ja niiden järkevät toteuttamismahdollisuudet. Hevosten loppusijoitukselle on luotava sellainen toimintamalli, ettei eläimille kärsimystä aiheuttavaa teurashevosten vientiä tapahdu. Hevosen lopettamiseen ja hävittämiseen liittyvistä kysymyksistä on huolehdittava, ja hautaamismahdollisuus on säilyttävä.

Hevosenlihan jatkojalostuksen kehittymiselle on luotava edellytykset. Näin voidaan korvata tuontia ja myös edistää lihan ja jalosteiden kysyntää sekä turvata hevosten teurastusmahdollisuuksien säilyminen ja kehittyminen. Myönteisen mielikuvan luomiseksi ja ennakkoluulojen poistamiseksi hevosten teurastamiseen liittyvään tiedottamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Kattavalla hevosten rekisteröinnillä turvataan, ettei lääkitty hevonen vastoin määräyksiä päädy elintarvikeketjuun. Lääkeainesaännöstöjä on täsmennettävä niin, että ne vastaavat paremmin hevosalan toimintaympäristöä. Ongelmakohdat hevosiin kohdistuvassa eläinlääkintätyössä on selvitettävä ja korjattava. Hevosmäärä ja hevosten hyvinvoinnin turvaaminen edellyttävät riittävien eläinlääkäripalvelujen olemassaoloa ja perus- sekä päivystysajan palvelujen turvaamista. Myös ammattitaitoisten kengittäjien ja nuorten hevosten kouluttajien määrä on oltava riittävä hevosmäärään nähden koko maassa.

Vastuutoimijoina lainsäädäntötyöhön vaikuttamisessa ovat Hippos, SRL, Suomen Hevosenomistajien Keskusliitto ry (SHKL) ja MTK. Hevosalan järjestöjen on tehtävä valistustyötä harrastajien ja yrittäjien suhteen yhdessä Suomen Eläinsuojeluyhdistyksen (SEY) kanssa.

2.4 Hevosurheilu

Laadukas kilpailutoiminta on alan näyteikkuna ja vetovoimatekijä. Hevosurheilun edellytysten turvaaminen ja kehittäminen on yksi alan elinehto. Se edellyttää urheilulle toimivia olosuhteita sekä hevosten, valmentajien ja ratsastajien kehittymismahdollisuuksia aina harrastetasolta huippu-urheiluun saakka.

Suomalainen hevososaaminen on arvostettua myös maailmalla. Suomalaisia hevosten valmentajia, hoitajia, ohjastajia ja ratsastajia toimiikin useissa eri maissa.

Ratsastuskilpailulisenssi on rekisteröity lähes 8 000 hevoselle, minkä lisäksi tuhansia hevosia on mukana harjoitus- ja seurakisoissa. Kansallisten ja aluekilpailujen lukumäärä oli vuonna 2011 yli 460, joissa kertyi lähes 45 000 kilpailusuoritusta. Kansainvälisiä ratsastuskilpailuja järjestetään maassamme vuosittain kolmesta viiteen, ja kansainvälisesti kilpailevia ratsuja on rekisteröity Suomeen yli 400.

Kilpailevia ravihevosia on Suomessa vajaat 8 000. Ravikilpailutapahtumia on vuodessa noin 650, joissa kertyy lähes 79 000 kilpailusuoritusta. Raviurheilun kilpailulisenssin hankkineita ohjastajia ja valmentajia on Suomessa noin 7 500, joista 150:llä on ammattivalmentajan lisenssi. Vuosittain raveissa ajaa 2 400 ohjastajaa

2.5 Hevosalaa koskeva tukipolitiikka

Maaseudun kehittämisohjelmia laadittaessa sekä maatalouden ja -seudun tukipolitiikasta päätettäessä hevosala on otettava huomioon tasavertaisena muiden tuotantosuuntien ja toimialojen kanssa.

Maatalouden tukipolitiikkaa uudistettaessa on otettava huomioon hevostilojen peltoalaperusteisten ja eläintukien määräytyminen, etenkin hevos- ja nurmitukien osalta. Hevosten kansallinen tuki on kohdennettava erityisesti kotimaisen kasvatuksen edistämiseen ja suomenhevoscannan säilyttämiseen. Suomenhevosille suunnattu alkuperäisrotujen tuki on säilytettävä ja tukiehtoja on tarvittaessa korjattava vastaamaan tarkoitustaan.

Maatalouden ja pienyritysten investointitukien sekä muiden rakennetukien kohdentumista hevosalaan on selvítettävä ja järjestelmien mahdollisia epäkohtia on korjattava. Päätöksiä tekevien tahojen

Kuva: Sonja Holma / SRL

Suomalaisten ravihevosien voittamat palkinnot ulkomailta vuonna 2011 olivat 2,7 milj. euroa. Suomessa korkeimman tason kansainvälisiä kilpailuja ovat Finlandia-ajo, Kymi Grand Prix, Prix d'Étain Royal Seinäjoki -race ja St. Michel.

Vastutoimijoina ovat Hippos ja Fintoto sekä SRL.

tulkintoja on yhdenmukaistettava. Maatalouden rakennetukiin liittyen maataloudeksi määriteltävää hevosalaan on vain kasvatustoiminta. Kannattava hevoskasvatus tarvitsee kuitenkin Suomessa tuekseen muutakin, esimerkiksi kilpailu- tai palvelutoimintaa, joten toiminnan kokonaisuus tulisi ottaa huomioon tukien edellyttämää kannattavuutta määriteltäessä. On huolehdittava, että rahoitustuet hevosalan yrityksille jatkuvat myös EU:n seuraavalla, vuonna 2014 alkavalla, ohjelmakaudella.

Jäljellä olevan ohjelmakauden kehittämismahdollisuudet on hevosalan ja -yritysten käytettävä hyväkseen. Yrittäjiä on kannustettava mm. yritysryhmien kehittämiseen ohjelmakauden tarjoamissa puitteissa. Kaikkien toimijoiden on huolehdittava, että myös seuraavan ohjelmakauden valtakunnallisissa ja alueellisissa kehittämisohjelmissa hevosalan kehittäminen on selkeästi mukana.

Yhteiskunnan urheilupaikkarakentamiseen myöntämää tukea on saatava ohjautumaan tasapuolisemmin myös hevosurheilulle. Valtakunnallisesti ja paikallisesti päättäjien tietoisuuteen on saatettava mm. hevosurheilun ja -harrastuksen vaikuttavuus ja huomattava merkitys nuorisotyössä.

Kaikkien hevosalan toimijoiden on alueellisesti ja valtakunnallisesti vaikuttettava vuonna 2014 alkavan uuden ohjelmakauden kehittämisohjelmien valmisteluun sekä valvottava alan kannalta niiden toteutusta. Maatalouden tukia koskien vastuutoimijana, asiantuntijatahojen, erityisesti Suomen Hippoksen tuella on MTK.

2.6 Hevosalan rahoitusmahdollisuudet

Hevosalan yhteiskunnallinen merkitys on suuri monessakin suhteessa (elinkeino, työllisyys, maaseutu, hyvinvointi ja nuorisokasvatus), joten on huolehdittava siitä, että hevosalalla on käytettävissä ja käytetään julkista rahoitusta toimialan sisäisten rahavirtojen lisäksi. Tämä korostuu erityisesti koulutuksessa, neuvonnassa ja tutkimuksessa.

Fintoto Oy sai yksinoikeuden hevoskohteisten rahapelien järjestämiseen vuoden 2012 alusta lukien. Fintoton ja koko hevosalan kannalta yksinoikeuden saaminen hevoskohteisten rahapelien

järjestämiseen oli äärimmäisen tärkeää. Vain näin voidaan varmistaa riittävät resurssit hevospielen kehitystyölle myös tulevaisuudessa. Yksinoikeus hevospieloimintaan takaa myös sen, että suomalainen hevospielen kasvaa ja kasvun mukanaan tuomat positiiviset yhteiskunnalliset vaikutukset ovat parhaat mahdolliset. Hevosalan edellytysten parantamiseksi hevospeleihin liittyvää toimintaympäristöä on kehitettävä jatkuvasti. Hevospielen kilpailukykyyn takuun on varmistuttava siitä, että niitä voidaan kehittää joustavasti ja tehokkaasti.

Kuva: Miina Poikolainen / Hippos

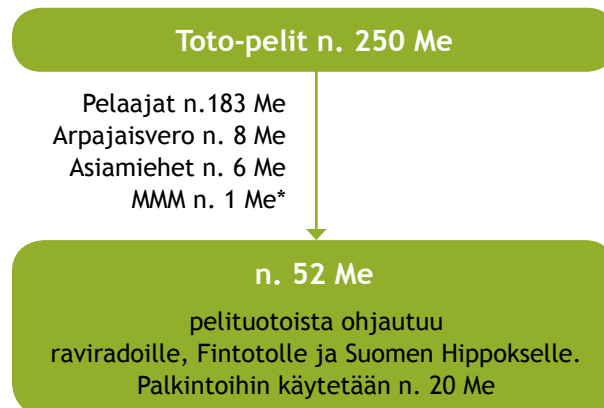
Vuoden 2012 alusta voimaan astunut arpajaisveron muutos johti siihen, että alan odottamat hyödyt arpajaislain muutoksesta jäivät käytännössä toteutumatta tai toteutuivat oleellisesti suunniteltua vähäisempinä. Alan kannalta on aivan välttämätöntä, että arpajaisvero pudotetaan alkuperäiselle tasolle välittömästi.

Alan ja yhteiskunnan on pidettävä huoli siitä, ettei hevosalouskertymästä ohjaudu varoja kohteisiin, jotka on tarkoituksenmukaista rahoittaa muista rahoituslähteistä. Totopelikertymän käytössä pitää korostua hevosalan perustoiminta, kilpailu- ja kasvatus-toiminta, harrastus- ja elinkeinotoiminta sekä alan kehittäminen.

Hevosiin kohdistuvan aidon kysynnän kasvattamiseksi voidaan perustellusti kasvattaa palkintotukia ja edesauttaa kilpailutoiminnan myönteistä kehitystä. Samoin pelituottojen jakamista on kehitettävä siten, että se varmistaa kotimaisen kasvatustoiminnan kestävän kehityksen. Mekanismia, jolla kasvatustukia maksetaan, on koko ajan voitava arvioida ja kehittää suuntaan, joka parhaiten tukee alan kehittymistä.

Totopelikertymän suhteen vastuutoimijoina ovat Hippos ja Fintoto sekä SRL. Kaikkien toimijoiden yhteistyöllä vaikutetaan muihin rahoituslähteisiin.

Hevospeleistä kertyvien varojen jakautuminen (arvio 2013)

*Totopelikertymä, valtionapu hevostalouteen: palkintotuet ja muut avustukset.

2.7 Verotus

Hevosalaan liittyviä tulo- ja arvonlisäverotuksen käytäntöjä ja lainsäädännön toteutumista seurataan. Verohallinnon linjausten yhtenäistäminen ja tiedotuksen lisääminen on tärkeää. Esiin tuleviin epäkohtiin tartutaan ja ne tulee korjata. Verotuskohtelu ei saa heikentää vapaaehtoista yhdistystoimintaa. Alan verotuskohtelu on erityisesti arvonlisäveron osalta erittäin epäselvä ja tulkinnallinen. Edelleen yleishyödyllisten yhteisöjen verotuskohtelun kehittymisen tuomioistuimissa tapahtuneen lain tulkinnan kautta on johtanut tilanteeseen, jossa yhdistysten toimintaedellytykset ovat jo vakavasti vaarantuneet.

Hevosalan kannalta on tarpeen, että tarvittavat korjaavat toimenpiteet alaan liittyvän verotuksen osalta

toteutetaan mahdollisimman nopeasti. Ravikilpailutoiminnan arvonlisäverokohtelu on saatava tarkoituksenmukaiseksi. Hevosala haluaa, että ravikilpailutoiminnan saattamista arvonlisäverolliseksi, kuten se Ruotsissa on, selvitetään vakavasti. Arvonlisäverollisella kilpailutoiminnalla katsotaan olevan monia myönteisiä vaikutuksia, mm. harmaan talouden kitkemiseksi, mahdollisuuksien lisäämiseksi uudelle yritystoiminnalle, verotuskäytäntöjen yhtenäistämiseksi sekä alan läpinäkyvyyden lisäämiseksi.

Vastuutoimijoina ovat Hippos, SRL, SHKL, Suomen Ravivalmentajat ry ja MTK.

2.8 Ympäristökysymykset ja maankäyttöpolitiikka

Maankäytön ja ympäristöpoliittisen lainsäädännön ja vaatimusten ja ohjeistuksen suunnittelu ja valmistelu vaativat aktiivista seuranta- ja hevosalan toimijoiden keskinäistä ja viranomaisiin suuntautuvaa yhteydenpitoa ja yhteistyötä.

Kaavoitus- ja ympäristöviranomaisia on informoitava hevosalaan koskevista erityispiirteistä ja toimintaympäristöstä yhteistyössä alan järjestöjen kanssa.

Kuntien maankäyttöpolitiikkaan on vaikutettava paikallisesti siten, etteivät esimerkiksi kaavoitusratkaisut ja rakentamisen lupakäytäntö hankaloita jo olemassa olevaa hevoselinkeinon harjoittamista eivätkä vie yrityksiltä kannattavuutta. Sekä olemassa oleva että kehittyvä hevostalous on otettava huomioon alueellisessa kaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa. Hevosyrityksiä sijaitsee paljon taajamien lähellä. Kaikkiin talleihin, erityisesti taajamien läheisyydessä sijaitseviin, kohdistuu yhä enemmän ympäristö- ja maisemavaatimuksia, jotka on otettava huomioon. Hevosalan ulkopuolelta yrityksiin kohdistuvien ympäristövaatimusten on kuitenkin oltava kohtuullisia ja käytännönläheisiä.

Alueellisten hevosreitistöjen tarpeellisuus on korostunut varsinkin ratsastuksessa. Myönteisesti alkanutta reittiverkoston rakentamista on jatkettava ottaen huomioon kaikkien osapuolten intressit sekä turvallisuuskysymykset. Hevosreitit on saatava maakuntakaavoihin kelkkareittien tavoin. Reiteistä kannustetaan sopimaan keskitetysti sekä alue- että paikallistasolla. Kaikkien toimijoiden on osaltaan ja omilla tahoillaan tehtävä sekä hevosten kanssa liikkujiin että hevosetomiin kansalaisiin suuntautuvaa valistustyötä.

2.9 Hevosyrittäjien hyvinvointi

Yrittäjän oma toiminta ja osaaminen ratkaisevat myös hevosalalla yrityksen menestymisen. Hyvinvoiva yrittäjä on hevosyrityksensä tärkein tuotannon tekijä. Merkittävä vaikutus on lisäksi ulkoisilla tekijöillä. Sekä taloudellisen että sosiaalisen hyvinvoinnin perusta on yrittäjän osaamisen ylläpitäminen ja jatkuva kehittäminen. Tarvitaan riittävästi ammattitaitoa ylläpitävää ja edistävää aikuis- ja täydennyskoulutusta, mahdollisuuksia irrottautua sitovasta työstä sekä taloudellisia kannustimia osaamisen ylläpitämiseksi. Yrittäjyyden yleisten edellytysten parantaminen, esimerkkinä työllistämiskynnyksen

Vuosina 2007–2008 toiminut ympäristöministeriön Hevostallityöryhmä suosittaa, että

1. hevosalan toimijoiden ja viranomaisten yhteistyötä lisätään
2. hevostalous ja -harrastus otetaan huomioon kaavoituksessa
3. paikalliset tarpeet ja olosuhteet otetaan rakennusjärjestysten ja ympäristönsuojelumääräysten laadinnan lähtökohdaksi
4. hevosella liikkumisen pelisääntöjä selkeytetään ja
5. asiantuntemusta lisätään ja tietoa kartutetaan (Hevostallityöryhmän raportti 2008).

Hevosten kuivikelannan hyötykäyttöä lannoitteena ja maanparannusaineena on kehitettävä edelleen. Lisäksi vaikutetaan siihen, että kuivikelantaa voidaan hyödyntää täysipainoisesti bioenergialähteenä. Kuivikelannan polttomahdollisuus pienissä yksiköissä pitää saada hyväksyttäväksi ilman jätteenpolttolaitoksen vaatimuksia. Lannanpoltto energiaksi tukisi hevosyritysten taloudellista toimintaa energiatehokkaasti ja -omavaraisesti. Kuivikelannan jatkokäsittelyn aiheuttama kustannus voi yksittäiselle yrittäjälle olla vuositasolla useita tuhansia euroja.

Keskeisinä toimijoina ympäristö- ja maankäyttökysymyksissä ovat Hippos ja SRL sekä SHKL jäsenkenttineen. Lainsäädäntöön vaikuttamisessa yhteistyö on tärkeää. Hevosurheilu- ja reittien suosittamisesta on MTK:n, Hippoksen ja SRL:n vastuulla. Päävastuullisena käytännön reitistötyötä tekee SRL muiden tahojen tuella.

madaltaminen, on tärkeää myös hevosyrittäjille. Taloudellinen pärjääminen ja mielekäs työ vaikuttavat yrittäjän hyvinvointiin. Hevostoiminta on fyysisesti raskasta ja kuluttavaa työtä. Yrittäjän mahdollisuudet työstä irrottautumiseen saattavat olla joko taloudellisesti tai työvoiman saannin kannalta vähäiset. Työmenetelmien, -tehokkuuden ja -ergonomian kehittäminen on jaksamisen kannalta oleellista, kehitysesimerkkinä tallirutiinien osittainen koneellistaminen. Maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmää on korjattu siihen kuuluvien hevosyrittäjien osalta. Erikoistuneiden, ammattitaitoisten hevoslomittajien

Kuva: Simopekka Lepistö

määrän on mahdollista kasvaa, jolloin he ovat mahdollisuuksien mukaan myös järjestelmän ulkopuolella olevien hevosyrittäjien käytettävissä. Muitakin ratkaisumalleja hevosyrittäjän työstä irrottautumiseen ja sijaisjärjestelyihin on kehitettävä yhteistyössä. Sekä fyysisen että psyykkisen jaksamisen sekä tapaturmien ehkäisyn kannalta hevosyrittäjille on oltava tarjolla asiantuntevia työterveyshuoltopalveluja. Tiedotusta työterveyshuollosta yrittäjän itsensä mutta myös työnantajavelvoitteiden kannalta on tehostettava. Sekä sosiaalisten että taloudellisten riskien tunnistaminen, mm. yrittäjän oman jaksamisen arviointi, on erittäin tärkeää alan yrittäjäksi ryhtymistä harkittaessa.

Koulutuksen, neuvonnan ja tiedotuksen avulla on saatava jokainen hevosalalla toimiva suhtautumaan vastuullisesti turvallisuuskysymyksiin sekä parannettava yrittäjien ja työntekijöiden hyvinvointia ja työssä jaksamista. Kyseessä on aina myös hevosten hyvinvointi.

Hevosyrittäjien sosiaaliturvan ja hyvinvoinnin saralla vastuutoimijoita ovat Hippos, SRL, Ravivalmentajat, SHKL ja ProAgria. Maaseutuyrittäjyyteen liittyvän sosiaaliturvan kehittäminen on MTK:n vastuualuetta.

2.10 Hevosalan tutkimus, koulutus ja neuvonta

Hevosalan tutkimus- ja kehittämistoiminnassa korostuvat erityisesti hevosten hyvinvointiin liittyvä tutkimus sekä alan yhteiskunnallisen ja taloudellisen merkityksen selvittäminen.

Koulutuksen on pystyttävä vastaamaan käytännön hevosalan tarpeisiin ja koulutusta on suunnattava myös alalla jo toimiville yrittäjille ja muille tahoille. Hevosalan laajan yhteiskunnallisen merkityksen huomioon ottamiseksi sekä tutkimusta että koulutusta on toteutettava ja kehitettävä yhteistyössä muiden alojen kanssa.

Hevosalan neuvonnan kohderyhmänä on sekä monipuolinen elinkeinotoiminta että laaja harrastustoiminta.

Alan kehittämisen turvaamiseksi neuvontaa on suunnattava näille molemmille. Tiivistä yhteistyötä hevosalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan, koulutuksen ja neuvonnan välillä on edelleen kehitettävä. Alan kehitys ja koulutuksen säilyminen korkeatasoisena edellyttävät tutkimusresurssien kohenemista. Hevosalan tutkimustoiminnan on tuettava alan toimintaa. Hevosalan on viestittävä tutkimuksen tarpeista, joihin tutkimusta on suunnattava. On huolehdittava siitä, että tulokset ovat koulutuksen ja neuvonnan saatavissa tehokkaasti ja nopeasti. Kaikkien tutkimushankkeiden suunnitelmissa pitää olla selkeästi määriteltynä se, miten tuloksista tiedotetaan ja miten syntyvät tulokset siirretään käytännön hevosalan hyödyksi. Alueelliset verkostot eri järjestöjen

välillä ovat välttämättömiä käytännön työn toteuttamisessa. Ottaen huomioon hevosalan yhteiskunnallisen merkittävyyden alan kehittämiseen on panostettava entistä enemmän myös yhteiskunnan taholta. Hevosalan kehittämistyön linjaukset esitetään tarkemmin tämän julkaisun lopusta löytyvässä Hevosalan hankeohjelmassa.

Tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan vastuutoimijoita ovat seuraavat organisaatiot omalla osaamisalueellaan: MTT, ProAgria sekä hevosalan oppilaitokset, valtakunnalliset järjestöt ja alueelliset toimijat.

Tutkimus- ja kehittämistyö

Hevosalan tutkimuksen tärkeimmät painopisteet ovat:

1. hevosten hyvinvoinnin takaava ja sitä edistävä tutkimus (ravitseminen ja rehut, valmennusfysiologia, hevosten hyvinvointi ja elinympäristö, terveys ja tarttuvien tautien ehkäisy, jalostus ja lisääntymisfysiologia),
2. hevosalan yhteiskunnallista ja taloudellista merkitystä selvittävä ja tukeva tutkimus (hevosalan kansantaloudellinen ja yhteiskunnallinen merkitys / sosioekonominen merkitys, yritysten talous ja kannattavuus, hevosen merkitys hyvinvointitekijänä, hevosen luomat uudet elinkeinomahdollisuudet) sekä
3. hevosen ja ympäristön välinen vuorovaikutus (hevosen ja hevosenpidon ympäristövaikutukset ja merkitys luonnon ja ympäristön monimuotoisuudelle).

Julkisesti rahoitettavan tutkimuksen painopisteitä asetettaessa ja rahoituspäätöksiä tehtäessä hevostutkimus on huomioitava tasavertaisesti muiden maatalouden tuotantosuuntien ja muiden toimialojen kanssa. Yhä kansainvälisemmälle tutkimukselle on oltava jatkossakin käytössä riittävät kotimaiset resurssit.

Koulutus

Hevosalan koulutusta kehitetään edelleen vastaamaan käytännön hevosalan tarpeita. Työelämälähtöisyys on tärkeää alan koulutuksessa, ja on päästävä siihen, että alan oppilaitokset ja hevosyritykset tekevät aktiivista yhteistyötä koulutuksen toteuttamisessa.

Koulutuksessa on pystyttävä seuraamaan alalla tapahtuvia muutoksia. Hevosalan ammatillisten oppilaitosten profiloituminen on keskeistä tulevaisuuden kannalta. Tällöin voidaan myös eri oppilaitosten erityisosaamista hyödyntää verkottumisen avulla. Hevosalan ammattikoulutuksen opiskelijavalintaa on kehitettävä tukemaan alalle todella haluavien hakeutumista koulutukseen. On myös kiinnitettävä huomiota koulutuksen sisältöön ja laatuun. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot suorittaneilla on oltava hyvät valmiudet toimia itse yrittäjinä, joten erityisesti opiskelijoiden liiketoimintaosaamista on lisättävä. Hevosalan koulutuksen kehittämiseksi on tehtävä hevosalaan erikoistuvan ammattikorkeakoulututkinnon tarvekartoitus ja selvitetävä mahdollisuudet nykyisen koulutuksen monipuolistamiseksi. Eläinlääkäreiden perus- ja erikoistumiskoulutuksessa hevosiin kohdistuvan opetuksen on oltava tasokasta ja riittävää, jotta mm. klinikkaeläinlääkäreiden määrää voidaan turvata. Hevoseläinlääkäriksi erikoistumisen mahdollisuuksia on lisättävä. Erityisesti yliopistotason hevostalouserikoistumisen mahdollisuutta pitää kehittää ja lisäksi on kehitettävä myös muuta yliopistotasoisista koulutusta (ml. jatko- ja täydennyskoulutus). Hevosurheilun kannalta on tärkeää hyödyntää yliopistotason osaamista esimerkiksi valmentajakoulutuksessa. Lisäksi on tärkeää olla mukana kansainvälisten koulutusohjelmien kehittämisessä ja toteuttamisessa (esim. Equine studies/sciences). Täs- mä- ja täydennyskoulutuksen kehittäminen hevosalan yrittäjille ja toimijoille on erittäin tärkeää koko alan kannalta. Hevosyrittäjillä on tarvetta lisäkoulutukseen esim. yritystalouden sekä tuotanto- ja palvelutoimintojen osalta.

Neuvonta

Neuvontaa on tehostettava ja tiedonvälittämiseen on lisättävä resursseja. Hevosalalla neuvonnan tarve määräytyy kohderyhmän mukaan. Sekä yritys- että harrastustasolla on tarvetta hevosiin liittyvän ammattiosaamisen, kuten hevosten hyvinvoinnin, hevoskasvatuksen, ruokinnan, valmennuksen ja ympäristöasioiden osaamisen lisäämiseksi.

Yrityskohtaisessa neuvonnassa painopisteitä ovat uusien ja toimintaa jo harjoittavien yritysten terveen yrittäjyyden edistäminen ja heikon kannattavuuden parantaminen. Hevosyrittäjille laatukoulutuksen eteenpäin vieminen on tärkeää koko alan kehittymisen kannalta. Yritysoosaamisen ja neuvonnan parantumisella on vaikutusta hevosalan imagoon ja arvostukseen.

Hevosalan neuvonta on tapaus- ja aluekohtaisesti rakennettava olemassa olevista yleisistä yritysneuvonnan, maaseutuneuvonnan ja hevosalan organisaatioiden palveluista. Valtakunnallisella tasolla alan toimijoiden yhteistyön tiivistäminen on ensisijaisen tärkeää. Organisaatioiden yhteistyösopimukset ovat hyvä alku yhteistyön toteuttamiselle ja neuvonnan saatavuuden parantamiseksi.

Hevosalan neuvontaa on kehitettävä sekä valtakunnallisella että paikallisella tasolla. Valtakunnallisella tasolla keskusjärjestöjen on huolehdittava siitä, että tietoa pystytään siirtämään sekä hevosalan että

viranomaisten välillä molempiin suuntiin. Hevosalan neuvonta on vakiinnutettava. Alueellinen taso on tärkein toimintataso hevosalan neuvonnassa. Alueellisen neuvonnan tärkeä tehtävä on uuden tutkimustiedon, uusien säädösten ja määräysten välittäminen yrittäjille ja harrastajille.

Neuvojen osaamisen tasosta on pidettävä kiinni. Neuvojen kouluttaminen on tärkeää ja edellyttää tiivistä yhteistyötä ja tiedonkulkua tutkimuksen ja koulutuksen kanssa. Erikoisosaamisen keskittäminen tietyille neuvoille lisää neuvonnan tehokkuutta.

2.11 Hevonen ihmisen hyvinvoinnin edistäjänä

Hevosella on merkittävä rooli suomalaisten kunnan edistäjänä. Hevosen merkitys on kuitenkin paljon suurempi kuin vain ihmisten fyysisen kunnan kohottaminen. Hevonen tarjoaa mahdollisuuden rauhoittua ja irtautua hetkeksi arjesta. Hevonen nähdään tulevaisuudessa yhä merkittävämpänä virkistys-, liikunta-, hyvinvointi- kuin sosiaali- ja kuntoutuspalveluissakin. Hevostoiminta on suomalaisen Green Care -toiminnan edelläkävijöitä. Hevostoiminta pitää saada osaksi hyvinvointistrategiaa niin kuntatasolla kuin valtakunnallisestikin. Hevosta käytetään monin eri tavoin myös kuntoutuksessa, ja hevonen auttaa syrjäytyneitä pääsemään takaisin yhteiskuntaan. Hevosen mahdollistamia käyttömuotoja, mm. sosiaalipedagogista hevostoimintaa tai ratsastusterapiaa, pitää edistää. Yhteiskunnan on tunnustettava hevostoiminnan vaikuttavuus ja tuettava harrastuspaikkojen rakentamista sekä myös toiminnan tukemista tasavertaisesti. Ratsastusurheilun

infrastruktuuria on pääasiallisesti rahoitettu yksityisin varoin. Liikuntapaikkarakentamiseen kohdistettuja budjettivaroja ei ole merkittävässä määrin käytetty ratsastuksen hyväksi. Tasa-arvovaltuutettu on antanut lausunnon (Dnro 5/51/04), jossa hän pitää tärkeänä, että yhteiskunta tukee tasapuolisesti tyttöjen ja naisten sekä poikien että miesten urheilu- ja liikuntaharrastuksia. Naisten ja miesten välisen tasa-arvon kannalta on tärkeää, että naisilla ja miehillä on yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa urheilua ja liikuntaa, saada asiantuntevaa valmennusta sekä osallistua kilpailuihin. Vaatimukset yhdenvertaisuuden toteutumisesta on otettava huomioon kaikessa urheilu- ja liikuntatoimintaan liittyvässä päätöksenteossa.

Vastuutoimijoina ovat Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry, Suomen Ratsastusterapeutit ry, SRL ja Hippolis.

2.12 Hevosalan nuorisotyö

Hevosalla tehdään arvokasta nuorisotyötä. Ratsastuskoulut, harrastetallit, ratsastusseurat, nuorisoravikerhot, hevoskerhot, poniravitoiminta sekä 4H-toiminta tarjoavat nuorille mahdollisuuden turvalliseen ja monipuoliseen harrastamiseen. Lapsille ja nuorille halutaan tarjota kiinnostavia liikunta- ja harrastusmuotoja, myönteisiä elämyksiä sekä lisätä hevosien käsittelyn tietotaitoa.

Hevosalan nuorisotoiminnalla on merkittävä rooli lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja

sitä voidaan käyttää sosiaalisen kuntoutuksen välineenä. Hevosalan nuorisotoiminnalle on pysyttävä jatkossa turvaamaan hyvät toimintaresurssit ja niitä on lisättävä. Myös raviurheilun nuorisotoiminta on otettava huomioon opetusministeriön alaisena liikuntajärjestönä.

Vastuutoimijoina ovat Hippos ja SRL.

Liite 1. Hevosten lukumäärät Suomessa, hevosalan työllistävyys ja rahavirrat sekä ravi- ja ratsastusurheilussa toimivien määrät

Hevosten lkm (2011) 75 500

- suomenhevosia 19 800
- lv-ravihevosia 25 800
- ratsuhevosia 19 700
- poneja 10 200

Hevosten lukumäärän kehitys (vuosi ja lkm)

- 1980 31 484
- 1990 45 400
- 2000 57 400
- 2011 75 500

Arviolta 4 000 hevosta lopetetaan vuosittain, joista hieman alle 1 800 yksilöä ohjautuu elintarvikekäyttöön. Ulkomailta tuodaan hevosenlihaa Suomeen yli 2,3 milj. kiloa/vuosi.

Syntyneitä varsoja (vuosi ja lkm)

- 1990 4 381
- 1995 3 866
- 2000 3 827
- 2005 3 780
- 2011 4 050

Tuotuja hevosia (vuosi ja lkm)

- 1990 1 901
- 2000 942
- 2005 1 852
- 2011 2 235

Hevosalan työllisyysvaikutukset 15 000

- Talliyritykset kokopäiväisiä 4 000
osa-aikaisia 6 500
- Muut sektorit kokopäiväisiä 1 000
osa-aikaisia 3 500

Alalle syntyy vuosittain 100–200 uutta yritystä.

Hevosalan rahavirta 830 milj. euroa/vuosi

- hevosten ja tallien hoito 385 milj. euroa
- pelitoiminta 250 milj. euroa
- hevostapahtumissa käynti 195 milj. euroa

Lisäksi toimintaympäristöön investoidaan n. 23 milj. euroa, josta hevosiin 7 milj. euroa ja infrastruktuuriin 16 milj. euroa.

Hevostallien lukumäärä 16 000

- yli 3 hevosta 7 400
- yli 6 hevosta 3 700

Hevostallien määrä on ylittänyt jo vuonna 2006 lypsykarjatilojen määrän.

Talleista n. 75 % sijaitsee maatalan yhteydessä ja 25 % on yrityksiä, joilla ei ole maatilakytöstä.

Raviurheilu

- raviurheilua seuraa tai harrastaa 200 000
- ammattivalmentajia 160
- harrastajavalmentajia 7 000
- raviratojen alaisia nuorisoravikerhoja 25
- ravinuoria 3 000
- yleisöä ravitapahtumissa/vuosi 730 000

Ratsastus

- harrastajia 160 000
- ratsastusseuroja 450
- SRL:n hyväksymiä ratsastuskouluja ja -talleja 300

Ratsastajien määrä on yli kaksinkertaistunut vuodesta 1994. Ratsastus on merkittävä naisten ja tyttöjen liikuntalaji.

Hevosalan hankeohjelma 2014-2020

Hevosalan hankeohjelma 2014-2020

Hevosalan hankeohjelmassa kuvataan **keskeiset hevosalan kehittämiskohteet, joihin myös alan ulkopuolista rahoitusta tulee kohdistaa**. Tavoitteena on viestiä rahoittajille hevosalan kehittämistarpeista ja suunnata hevosalan kehittäjiä (järjestöt, yhdistykset, neuvojat, oppilaitokset, muut hevoshankkeiden toteuttajat) toimet yhteisten tavoitteiden mukaisiksi. Hankeohjelma on **apuväline hevosalan valtakunnallisten, alueiden välisten ja alueellisten kehittämistoimien suunnitteluun**. Ohjelmalla ei haluta sulkea pois myöhemmin esille nousevia kehittämistarpeita, vaan kannustaa uudenaista ajatteluun ja kehittämishakuisen toimintaan eri puolilla maata. Hankeohjelma on syntynyt hevosalan yhteistyönä.

Sen valmisteluun ovat osallistuneet hevosalan valtakunnalliset järjestöt sekä alueelliset yhdistykset, kehittäjät ja oppilaitokset.

Organisaatioiden ydintoiminnan lisäksi hanketoiminta on hevosalan lisävoimavara. Hankkeet ovat keino ja resurssi edesauttaa Hevosalan kehittämisohjelmassa kuvattujen tavoitteiden saavuttamista ja vastata alan yhteisiin kehittämistarpeisiin. Tämän julkaisun alkuosassa esitellyssä Hevosalan kehittämisohjelmassa on kuvattu laajemmin hevosalan keskeisimmät painopisteet ja tulevaisuuden tavoitteet, joihin esimerkiksi alan organisaatiot haluavat yhteistyössä vaikuttaa.

Kuva: Pirje Paananen

3. Hevosalan hankeohjelman tavoitteet

Hevostalouden kehittämistoiminnan kohteina ovat sekä monipuolinen elinkeinotoiminta että laaja harrastustoiminta. Hevosalan hallitun kasvun edistämiseen halutaan edelleen vaikuttaa. Kehittämisen tavoitteena on turvata hevosalan yleiset toimintaedellytykset, yritysten kilpailukyky ja hevosten hyvinvointi. Alan kehittämisen turvaamiseksi koulutusta ja tiedotusta on suunnattava hevosyrittäjille ja -harrastajille sekä sidosryhmille viestien alan vaikuttavuudesta. Osaamisen kehittäminen, tiedonkulun edistäminen ja kumppanuuksien syntyminen ovat edelleen hevosalan kehittämisen keskiössä. Hevosalan kehittymisestä hyödynsaajana on perinteisesti ollut suomalainen maaseutu kokonaisuudessaan, ja nyttemmin myös kasvukeskukset sekä niiden läheiset alueet.

3.1 Hevosalan yritystoiminta

Hevosalan yritystoiminnan kehittämisen tavoite

Hevosalan hanketoiminnan tavoitteena on edistää hevosalan yritystoiminnan kilpailukykyä ja parantaa alan kannattavuutta. Päämääränä on alan yritystoiminnan hallitun ja järkevän kasvun edistäminen sekä yritystoiminnan monipuolistaminen, pääpainon ollessa olemassa olevan yritystoiminnan vahvistamisessa. Yritystoimintaan kohdistuvien kehittämistoimien tavoitteena on lisätä hevosalan yrittäjien osaamista ja edistää tiedonkulkua hyvistä toimintamalleista sekä kehittää liiketaloudellista ja strategista ajattelua.

Hevosalan yritystoiminnan kehittämisen kohteet

Hanketoiminnan kautta kannustetaan tulevaisuuden ennakointiin, uusien liiketoimintamahdollisuuksien havainnointiin ja tuotteistamisen kehittämiseen. Kansallisista ja kansainvälisistä hevosalan yritystoiminnassa sovellettavista innovaatioista on tarpeen välittää tietoa ja kokemuksia niiden käyttöön oton edistämiseksi. Kannattavuuden parantaminen yrittäjien liiketaloudellista osaamista kehittämällä on edelleen keskeisessä roolissa. Hevosyritysten liiketoiminnan kehittämiseksi yritysten vertailutietojen kokoaminen on perusedellytys. Tavoitteena on kannustaa hevosalan yrittäjyyttä tukevien erikoispalvelujen syntymistä, esimerkkinä lomituspalvelut. Hevosallalla toimii lukuisia menestyviä ja esimerkillisiä yrityksiä eri toimintamuodoissa. Tarkoituksenmukaista on hyödyntää olemassa oleva tieto-taito sekä edesauttaa osaamisen ja kokemusten siirtoa alkaville yrittäjille. Verkostoitumista hevosyrittäjien välillä

ja myös muiden toimialojen yrittäjien (mm. sote- sekä hyvinvointipalvelut, matkailu, maatalous) on edelleen edistettävä.

Yritystoiminnan kehittämisen painotuksia ovat:

- hevosalan kannattavuuskirjanpitojärjestelmän kehittäminen
- liiketoimintaosaaminen
- johtamistaidot
- tulevaisuuden ennakointi ja strateginen johtaminen
- laatujärjestelmä
- markkinointi ja viestintä
- asiakaspalvelu ja asiakkuuksien hallinta
- kansainvälistyminen: kielitaito, kulttuurien tunteminen ja kansainvälinen yhteistyö
- erikoistuminen ja tuotteistaminen, eri alojen osaamisen yhdistäminen hevosalan liiketoimintaan; mm. lomituspalvelut, green care -toiminta, hevosmatkailupalvelut, erilaisten yritysyhteistyömallien kehittäminen
- yrittäjien hyvinvointi ja jaksaminen
- kestävä kehitys

3.2 Hevosten hyvinvointi

Hevosten hyvinvoinnin kehittämisen tavoitteet

Hevosten hyvinvointi on koko hevosalan toiminnan perusta. Yrittäjien ja harrastajien tieto- ja taitotasoa heijastuvat suoraan hevosten terveyteen ja hyvinvointiin. Tavoitteena on siirtää uusi tutkittu tieto nopeasti käytäntöön hyödynnettäväksi sekä yrittäjille että harrastajille.

Hevosten hyvinvointiin liittyvän kehittämisen kohteet

Niin yritys- kuin harrastustasolla on tarvetta hevosien liittyvän ammattiosaamisen, kuten hevosten terveydenhuollon, ruokinnan ja valmennuksen sekä hevoskasvatukseen liittyvän osaamisen edistämiseen ja teemoihin liittyvän uusimman tiedon hyödyntämiseen ja hyvien käytäntöjen jakamiseen.

Hevosten hyvinvointiin liittyviä painotuksia ovat:

- hevosten ruokinta ja terveydenhoito
- hevosten jalostus, terveet perintötekijät hevosjalostuksessa

- valmennus ja kilpailuttaminen, kouluttajien ja valmentajien taitotason kehittäminen
- hevostoimintaa tukevien palvelujen riittävän saatavuuden varmistaminen; eläinlääkintä, siittolaeläinlääkäreiden palvelut, kengitys, lihashuolto
- talliolosuhteet hevosten hyvinvoinnin näkökulmasta
- hevosenlihan markkinoiden kehittäminen ja tiedottaminen
- suomenhevosen omistaminen ja rodun elinvoimaisena säilyttäminen, suomenhevosen kansainvälinen markkinointi
- nuorille ja uusille hevosenomistajille suunnatut koulutukset
- hevosen kanssa tapahtuva harrastustoiminta lapsille ja aloitteleville aikuisharrastajille erityisesti ravipuolella (mm. aikuisten ravikoulut ja -kurssit)

3.3 Hevosten omistaminen

Hevosten omistamisen kehittämisen tavoitteet

Omistamisen kehittämisellä on vaikutuksia hevosurheiluun hevosalan yritystoimintaan sekä hevosten kasvatustoiminnan jatkuvuuteen ja volyymeihin. Tämän päivän hevosten omistajat ovat huomisen hevoskasvattajia. Riittävä hevosten omistajien määrä on yhtenä edellytyksenä hevosalan elinvoiman säilyttämiselle.

Hevosten omistamiseen liittyvän kehittämisen kohteet

Kiinnostus hevosen omistamiseen sen eri muodoissa on ollut viime vuodet kasvusuunnassa ja jatkossa on yhä tärkeämpää panostaa tarjottavien palveluiden laatuun. Hevosten omistamiseen liittyvien palveluiden tuotteistamisella ja kehittämisellä vaikutetaan alan palvelutasoon, asiakastytytyisyyteen ja tätä kautta myös yritysten kannattavuuteen. Hevosenomistajien ”kaupunkilaistuminen” on synnyttänyt kysyntää uudenlaisille palveluille, esimerkkinä siitostamman hoito- ja varsotuspalvelut. Asiakkaiden tarpeet omistamiseen liittyville palveluille on tunnistettava ja kysyntään vastattava.

Hevosten omistamiseen liittyviä painotuksia ovat:

- kimppaomistamisen kehittäminen, kimppojen profilointi, toiminnan suunnittelu ja johtaminen, kasvatustoimintaan erikoistunut kimppaomistaminen
- omistajuuden palveluketjut, kasvatustoiminnan erikoistuneet palvelut
- hoito- ja valmennuspalveluiden tuotteistaminen, hinnoittelu
- omistamisen tuotteistaminen
- uusien rahoitusmallien kehittäminen hevosenomistamiseen

3.4 Tallirakentaminen ja ympäristö

Tallirakentamiseen ja ympäristöön liittyvän kehittämisen tavoitteet

Tallirakentamiseen ja ympäristöön liittyvät asiat korostuvat tulevaisuudessa hevosalan yritys- ja harrastustoiminnassa. Talliolosuhteet ovat tärkeä hevosten hyvinvoinnin perusta yhdessä ruokinnan ja terveydenhoidon kanssa. Tallien toiminnallisuus vaikuttaa prosessien sujuvuuteen, yrittäjien jaksamiseen ja alan kannattavuuteen. Tavoitteena on tietoa ja hyviä käytäntöjä levittämällä lisätä tallien toiminnallisuutta ja koneellistamisen hyödyntämistä. Tavoitteena on edistää kansallisten ja kansainvälisten tallirakentamiseen ja -olosuhteisiin liittyvien innovaatioiden käyttöönottoa. Ympäristöasioista huolehtiminen on kestävää yritystoimintaa. Talliympäristön viihtyvyydellä ja toimivuudella on vaikutuksia asiakkaiden, työntekijöiden, yrittäjien ja hevosten hyvinvointiin, turvallisuuteen ja viihtyvyyteen.

Tallirakentamiseen ja ympäristöön liittyvän kehittämisen kohteet

Tallirakentamisen ja ympäristön teemaan liittyen tarkoituksenmukaista on edelleen lisätä kuntien viranomaisten ja päättäjien tietoa hevosalan ja sen erityispiirteistä sekä hevosen tarpeista ja käytäytymisestä. Viranomaiset tarvitsevat tietoa mm. maankäytön suunnittelua, kaavoitusta ja hevosten hyvinvointiin ja talliolosuhteisiin liittyvää valvontaa varten. Yhteistyötä viranomaisten ja hevosalan välillä valtakunnallisesti ja alueellisesti on kehitettävä. Tietoa talliolosuhteiden toiminnallisuuden parantamisesta ja koneellistamisen mahdollisuuksista tarvitaan. Jatkossa kannustetaan talliympäristöjen kehittämiseen ympäristöasioiden ja viihtyvyyden näkökulmasta. Turvallisuuteen liittyvät asiat, kuten paloturvallisuus ja tallien toiminnallinen suunnittelu ovat edelleen keskiössä.

Tallirakentamiseen ja ympäristöön liittyviä painotuksia ovat:

- kokonaisvaltaisen ympäristösuunnittelun edistäminen
- kestävä kehitys
- hevosalan aktivoiminen kunnalliseen päätöksentekoon, hyvien toimintamallien jakaminen
- tiedon kokoaminen ja levittäminen hevosseudesta ja alan ominaispiirteistä viranomaisille, yhteneväiset toimintamallit alan toimijoiden kohtelussa ympäri Suomen
- tiedonkulun edistäminen viranomaisten ja hevosalan välillä
- hevosyritysten kannattavuuden parantaminen tallien toiminnallisuutta ja koneellistamista kehittämällä
- tallien ympäristön, tarhojen, kulkureittien ja ympäristön viihtyvyyden parantaminen
- paikallisten ja alueellisten lantahuollon ratkaisujen kehittäminen
- uusiutuvan energian ratkaisujen hyödyntäminen
- investointien kannattavuuden arvioiminen
- piha- ja maisemasuunnittelun edistäminen
- olosuhteiden viihtyisyys
- hevosreitistöt, hevosurheilualueet
- maankäyttö- ja kaavoitus, hevosmyönteinen asuminen, hevoskylät
- tallien turvallisuus

Kuva: Irina Keinänen

4. Hevosalan hanketoiminnan toteutus

4.1 Valtakunnallinen kehittämistoiminta

Hevosalan kehittämistoiminnan tavoitteena on valtakunnallisella toiminnalla

A. Koordinoida hevosalan hanketoimintaa

- edistämällä konkreettista yhteistyötä hankkeiden toteuttajien välillä
- innostamalla ja sitouttamalla toimijoita alueellisten ja alueiden välisten hankkeiden toteuttamiseen
- tiedottamalla yritystoiminnan ja hanketoiminnan rahoitusmahdollisuuksista
- tekemällä kansainvälistä yhteistyötä

B. Mallintaa koulutustarjontaa

- tuottamalla täsmätietoa hevosalan yrittäjille
- suunnittelemalla ja toteuttamalla valtakunnallisia koulutusrunkoja
- varmistamalla perinteisten ja sähköisten toteutusmallien kautta tiedon valtakunnallinen levittäminen

C. Tuottaa materiaaleja ja työkaluja

- yrittäjille
- viranomaisille
- yhdistyksille ja muille toimijoille

4.2 Alueellinen kehittämistoiminta

Hevosalan kehittämistoiminnan painopisteenä on alueiden välisellä ja alueellisella toiminnalla

A. Lisätä osaamista

- toteuttamalla koulutuksia yhteistä mallia hyödyntämällä alueiden välisesti tai alueellisesti

B. Välittää tietoa

- maakuntiin ajankohtaisista asioista
- yritystoiminnan ja maatalojen rahoitusmahdollisuuksista kannustaen paikallisen yritystoiminnan kehittämiseen

C. Edistää yhteistyön syntymistä

- kannustamalla yrityksiä ja yhdistyksiä entistä enemmän alan sisäiseen ja myös ulkopuoliseen verkostoitumiseen

Kuva: Suomen Hippos ry

Liite 2. Hevosalan kehittämisohjelman valmistelussa mukana olleet toimijat

Suomen Hippos ry

Suomalaisen raviurheilun ja hevoskasvatuksen valtakunnallinen keskusjärjestö. Tärkeimmät tehtävät ovat ravikilpailujen järjestäminen sekä rekisterin ja kantakirjan pitäminen maassamme kasvatettavista hevosroduista sekä koulutus-, järjestö- ja julkaisutoiminta. Suomen Hippoksen alaiset hevosjalostusliitot edistävät toiminnallaan hevoskasvatusta ja -jalostusta alueellaan sekä parantavat hevosalan tunnettavuutta. Hevosjalostusliittoja on 16.

www.hevosjalostusliitot.fi ja www.hippos.fi

Totopelit Suomessa järjestää Hippoksen tytäryhtiö Fintoto Oy. www.toto.fi

Suomen Ratsastajainliitto ry, SRL

Ratsastusurheilun keskusjärjestö edistää ratsastusta yleisenä urheilu- ja liikuntakasvatusmuotona, koordinoi ratsastuskilpailuja ja kehittää maamme ratsastuksenopetusta ja valmennusta. Kahdeksan aluejaostoa organisoii ja toteuttaa liiton toimintaa paikallistasolla.

www.ratsastus.fi

Suomen Hevosnomistajien Keskusliitto ry, SHKL

valvoo jäsenenä olevien hevosnomistajayhdistysten keskusliittona hevosnomistajien yleisiä ja yhteisiä etuja. Alueyhdistyksiä on 11. www.shkl.net

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, MTT/Hevostalous

MTT Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus tekee hevosiin ja hevostalouteen liittyvää monitieteistä tutkimusta eri yksiköissään. MTT:n kotieläintuotannon tutkimukseen kuuluva hevostutkimusyksikkö sijaitsee Ypäjällä, jossa annetaan myös alan neuvontaa ja järjestetään koulutus- ja kurssipalveluja. MTT:ssä hevosalan tutkimusta tehdään hevosten ruokinnasta, hyvinvoinnista, lisääntymisestä sekä ympäristöön ja alan yritystoimintaan liittyvistä teemoista. www.mtt.fi

Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry

Hippolis on hevosalan yhteistyöorganisaatio, joka edistää alan verkostoitumista, osaamista ja yrittäjyyttä jo olemassa olevaa osaamista sekä uutta tietoa hyödyntäen. Hippolis järjestää kursseja, ajankohtaisseminaareja sekä julkaisee erilaisia julkaisuja. Hippolis hallinnoi ja toteuttaa hevosalan kehittämissankkeita ja Suomen Hevosurheilumuseon toimintaa. www.hippolis.fi

Hevosopisto Oy

on yleishyödyllinen osakeyhtiö, jonka päätehtävä on tarjota hevosalan ammatillista perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta. Koulutuksen lisäksi se järjestää kilpailuja sekä koulutus- ja valmennustapahtumia ja tarjoaa maksullisia palveluja, mm. nuorten hevosten koulutusta ja erilaisia lyhytkursseja alan ammattilaisille ja harrastajille. Hevosopisto toimii alan tutkintojen ja koulutuksen kehittäjänä yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, alan kotimaisen ja kansainvälisen oppilaitosverkoston ja työelämän tahojen kanssa. www.hevosopisto.fi

SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry

on vuodesta 1901 eläinsuojelutyötä tehnyt Suomen suurin eläinsuojelujärjestö ja eläinsuojelun asiantuntija. SEYn toimialaan kuuluvat kaikki eläinlajit ja liiton toiminta kattaa koko maan. SEY toteuttaa käytännön eläinsuojelutyötä 40 paikallisyhdistyksen ja noin 100 vapaaehtoisen eläinsuojeluvalvojan ja -neuvojan voimin. www.sey.fi

ProAgria-keskukset

ProAgria-keskusten toimialana on maaseudun ja maaseutuelinkeinojen kehittämiseen liittyvät neuvonta- ja asiantuntijapalvelut yrittäjille. Palveluja tarjoaa kuusitoista alueellista suomenkielistä ja neljä ruotsinkielistä ProAgria-keskusta. Keskukset tarjoavat sekä alkaville että toimiville hevosyrittäjille johtamisen ja yrityssuunnittelun palveluja, tuotannon neuvontapalveluja (kasvinviljely, ruokinta, työnkäyttö, hevosten hyvinvointi) sekä rakennus- ja ympäristösuunnittelua (rakennussuunnittelu, salaoitus, jätevesien käsittely). www.proagria.fi

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry

on maataloustuottajien, metsänomistajien ja muiden maaseutuyrittäjien valtakunnallinen ammatti- ja etujärjestö, joka toimii paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. MTK:oon kuuluu 14 alueellista MTK-liittoa ja 8 metsänomistajien liittoa. Paikallisten MTK-yhdistysten ja alueellisten metsänomistajien liittojen kautta MTK:ssa on kaikkiaan noin 152 500 jäsentä. www.mtk.fi

HAMK

on monialainen ammattikorkeakoulu. Biotalous- ja tutkimuskeskus kouluttaa nuoria ja aikuisia, ja on mukana maaseudun kehittämisessä. Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelman alaisuudessa Mustialassa toimii hevostalouden suuntautumisvaihtoehto. www.hamk.fi

Suomen Hevostietokeskus ry

Suomen Hevostietokeskus ry on hevosalan neuvonnan ja koulutuksen kehittämisyksikkö. Tarjoamme neuvonta-, koulutus- ja suunnittelu- sekä tutkimuspalveluja. Tuotamme ja välitämme uutta tietoa sekä seuraamme alan kotimaista ja kansainvälistä kehitystä. www.hevostietokeskus.fi

Muita keskeisiä hevosalan toimijoita:

Ratsujalostusliitto ry

Toiminnan päätarkoituksena on kehittää suomalaisen puoliveriratsun (FWB) kasvatus- ja jalostustyötä, tukea jäsenten toimintaa ja edistää heidän taitojaan hevosten kasvattajina. Ratsujalostusliitto on kaikkien puoli- ja täysveristen ratsuhevosten kasvattajien ja harrastajien oma rotujärjestö. www.ratsujalostusliitto.fi

Suomen Ravivalmentajat ry

on päätoimenaan ravivalmennusta harjoittavien ammattilaisten järjestö. Yhdistys toimii yhdessä Hippoksen, Fintoton ja Suomen Hevosnomistajien Keskusliiton kanssa valtiovaltaan ja julkishallintoon liittyvissä asioissa. www.ravivalmentajat.fi

Raviradat

Ravikilpailuja järjestetään Suomessa 43 raviradalla. Maakunnallisia keskusratoja on 19, jotka yhdessä maan pääradan, Vermon, kanssa järjestävät valtaosan vuosittain ajettavista 600 ravitapahtumasta. Vuosittain raveihin osallistuu vajaa 8 000 hevosta sekä yli 2 100 ohjastajaa. www.raviradat.fi

Hevosalan ammatilliset oppilaitokset

yhteensä 10 oppilaitosta kouluttaa hevostalouden perustutkintoon, ja osa oppilaitoksista tarjoaa myös ammatti- tai erikoisammattitutkintokoulutusta. Lisäksi tarjolla on useita hevosalan täydennys- ja lisäkoulutuksia.

Hevoshankkeita

on käynnissä eri puolilla maata. Hankkeissa voi olla esimerkiksi koulutus- ja kurssipäiviä, opintoretkiä tai reittikartoituksia. Monissa tapauksissa hanke on saanut rahoitusta ELY-keskusten tai paikallisten Leader-toimintaryhmien kautta EU-osarahoitteisista maaseutuohjelmista. www.ely-keskus.fi ja www.mavi.fi

Lisäksi on useita **rotuyhdistyksiä ja satoja paikallisia ratsastus- ja hevosystäväinseuroja.**

Keskeisiä viranomaistahoja:

Maa- ja metsätalous- ministeriö, MMM

Hevosten tautivalvontaan, tuontiin ja vientiin, eläinsuojeluun ja lääkitsemiseen liittyvät asiat kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön elintarvike- ja terveysosastolle, muut hevostalouteen liittyvät asiat maatalousosastolle. Maa- ja metsätalousministeriö hallinnoi myös vedonlyönnistä hevoskilpailuissa valtion osuutena saatujen varojen käyttöä. www.mmm.fi

Maaseutuvirasto MAVI

vastaa viljelijätukien sekä maaseudun yritys- ja hanketukien toimeenpanosta. www.mavi.fi

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran toiminnan päämääränä on varmistaa tutkimuksella ja valvonnalla elintarvikkeiden turvallisuutta ja laatua sekä kasvien ja eläinten terveyttä.

www.evira.fi

Aluehallintovirastot AVI:t

ovat valtionhallinnon alueorganisaatioita. Eläintensuojelun valvonnasta vastaavat eläinlääkärit työskentelevät aluehallintovirastoissa. Yli 6 täysikasvuisen hevosen pidosta on tehtävä ilmoitus AVI:oon ja mm. kaupallisiin hevoskuljetuksiin liittyvät kuljetusluvut ja pätevyystodistukset myöntää AVI. www.avi.fi

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, ELY-keskukset

ovat valtionhallinnon alueorganisaatioita. ELY-keskuksesta saa neuvoa esimerkiksi maatalakauppojen, maatilojen sekä pienyritysten investointien rahoituksesta tai maanhankinnasta sekä erilaisista kehittämishankkeista. ELY-keskus huolehtii viljelijöille maksettavien EU:n ja kansallisten tuotanto- ja investointitukien hallinnoinnista ja valvonnasta. Alueellisia ELY-keskuksia on 15. www.ely-keskus.fi

